

Kinderarbeid vergt een gezamenlijke aanpak

Het aantal kinderen dat wereldwijd arbeid verricht wordt geraamd op 152 miljoen, van wie 58% een jongen is en 42% een meisje. Wereldwijd vindt 71% van de kinderarbeid in de landbouw plaats, waar ook de meeste ongevallen met fatale of niet-fatale afloop gebeuren. Als gevolg van de gevoerde strijd daalt de kinderarbeid wel op wereldschaal, maar in de landbouw neemt hij toe. De duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties stellen een totale uitroeiing van kinderarbeid in al zijn vormen tegen 2025. Hoe moet dat dan?

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

Naar aanleiding van de 'Werelddag tegen kinderarbeid' (12 juni) vroegen de Europese Unie, de Voedings- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) op een conferentie in Brussel bijzondere aandacht voor de strijd tegen kinderarbeid in de landbouw, die 71% van alle kinderarbeid uitmaakt. In Afrika gaat het volgens de jongste IAO-cijfers (2017) zelfs om 85%. Wie kinderarbeid zegt, denkt

nochtans niet meteen aan de landbouw, maar veeleer aan de dienstensector (huishouden) of industriële sectoren zoals textiel (sweatshops) of mijnbouw. De dienstensector en industriële sectoren zijn respectievelijk goed voor de overige 17% en 12% van de kinderarbeid. In de landbouw loopt kinderarbeid minder in de kijker, omdat die niet geconcentreerd is maar zich afspeelt verspreid over het hele platteland, volgens de seizoenen verloopt en meer dan in andere sectoren

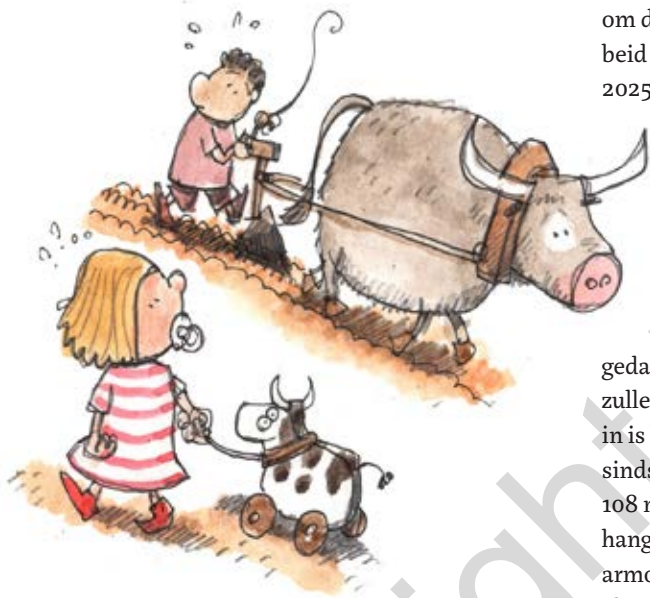
bestaat uit (onbezoldigde) familiale arbeid. Bovendien kan veel familiale landbouw niet zonder de hulp van kinderen. Opgeliet, niet alle werk dat door kinderen of jongeren verricht wordt, wordt als kinderarbeid beschouwd. Denk aan vakantiejobs, gereglementeerde studentenarbeid of seizoenarbeid, klusjes na schooltijd, familiale arbeid met de bedoeling om vaardigheden van generatie op generatie door te geven of het leren omgaan met voedsel en voedselvoorziening. ▶

Focus deze week

Kinderarbeid uitroeien

Wat is kinderarbeid? De definitie van kinderarbeid is officieel vastgelegd in internationale verdragen opgesteld door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), beter bekend onder haar Engelstalige afkorting ILO. Het gaat om arbeid van kinderen die mentaal, fysiek, sociaal of moreel schadelijk of gevaarlijk is en die de normale schoolgang in de weg staat. De verdragen hebben onder meer betrekking op de minimumleeftijd (ILO-conventie 138

uit 1973) en op de ergste vormen van kinderarbeid (ILO-conventie 182 uit 1999). Ze werden ondertekend door 156 en door 173 landen respectievelijk en zouden dan ook wereldwijd nageleefd moeten worden. Maar het ontbreekt overheden vaak aan de nodige bindende arbeidswetgeving.

De minimumleeftijd voor kinderarbeid ligt in principe op 15 jaar. Voor gevaarlijke arbeid geldt 18 jaar. In bepaalde omstandigheden kan hiervan afgeweken worden. Zo ligt de minimumleeftijd in heel wat ontwikkelingslanden op 14 jaar. Alle vormen van slavernij, kinderhandel, gedwongen rekrutering voor gewapende conflicten, het inzetten van kinderen bij onwettige praktijken, seksuele uitbuiting en

gevaarlijk werk worden beschouwd als de ergste vormen van kinderarbeid. De landen moeten zelf bepalen wat ze verstaan onder 'gevaarlijk werk', maar het gaat hoe dan ook om arbeid die van nature of door omstandigheden ongezond, onveilig of immoreel is. Noteer dat kinderarbeid niet alleen een fenomeen is van lage-lonenlanden. Ook rijke landen hebben ermee te maken. In de 17 duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties staat dat de lidstaten onmiddellijk effectieve maatregelen moeten treffen om deze ergste vormen van kinderarbeid uit de wereld te helpen. Tegen 2025 moeten ze een einde stellen aan alle vormen van kinderarbeid (doelstelling 8.7 'Eerlijk werk').

Armoedecyclus op het platteland

Het goede nieuws is dat kinderarbeid sinds 2000 al gevoelig gedaald is, maar de weg is nog lang. We zullen 2025 nooit halen. Tegen de trend in is kinderarbeid in de landbouw sinds 2012 nog met 12% gestegen tot 108 miljoen kinderen. Deze evolutie hangt samen met de toegenomen armoede op het platteland, onder meer als gevolg van de klimaatverandering en van gewapende conflicten. Kinderarbeid in de landbouw – met inbegrip van veehouderij, bosbouw, visserij en aquacultuur – is vaak gevaarlijker dan in andere sectoren, omdat kinderen hier onder meer zware machines bedienen, zware lasten dragen, met pesticiden werken en kettingzagen hanteren. Vaak maken ze deel uit van een groep oogstarbeiders, die een heel jaar van bedrijf tot bedrijf trekken, mee met de seizoenen.

Anderzijds komt het vaak voor dat kinderen in de landbouw alleen op piekmomenten ingezet worden en dan toch deeltijds naar school kunnen gaan. Die scholen zijn er op het platteland vaak niet of ze zijn weinig toegankelijk, waardoor kinderen van ongeletterde

ouders – die om een inkomen voor het gezin te verwerven tot kinderarbeid gedwongen worden – ook ongeletterd blijven en later geen fatsoenlijke job kunnen vinden. Kinderen moeten bevrijd worden uit die eeuwigdurende cyclus van armoede. FAO en IAO rekenen hiervoor niet alleen op de overheden maar ook en steeds meer op landbouworganisaties en stakeholders van de landbouw- en voedingsketen om daar gezamenlijk werk van te maken.

En Boerenbond?

“Boerenbond is tegen kinderarbeid. Kinderen moeten kunnen opgroeien, spelen en zich ontplooiën in een veilige en gezonde leefomgeving”, zegt Chris Botterman, hoofd Sociale Zaken bij Boerenbond. Hij erkent: “Er is heel wat kinderarbeid in de landbouw, vooral in derdewereldlanden. De problemen zijn bekend en worden onder meer door IAO en FAO aangepakt. Er zijn aanbevelingen uitgevaardigd en akkoorden werden gesloten, maar alle kinderarbeid in de landbouw zomaar verbieden zou een kortzichtige en eenzijdige oplossing zijn. Er is meer nodig! Op de eerste plaats moeten landbouwfamilies over voldoende bestaansmiddelen kunnen beschikken. Dat is belangrijk om kinderarbeid tegen te gaan in de landbouw maar ook in andere sectoren. Wij mogen niet vergeten dat de kinderarbeid voor veel families noodzakelijk is om te overleven. Vandaar dat de dieperliggende oorzaken aangepakt moeten worden. Ook in het handelsbeleid moet hiermee rekening gehouden worden: zomaar handel in landbouwproducten verbieden met landen waar kinderarbeid in de landbouw voorkomt, zal de betrokken boeren nog meer treffen en de kinderarbeid niet verminderen, integendeel.”

We vragen aan Chris Botterman hoe het in Europa gesteld is. “In de Europese Unie komt kinderarbeid in de landbouw minder voor. Hij wordt nog wel aangetroffen in Zuid-Europa en

bepaalde landen in Midden- en Oost-Europa. De EU-lidstaten hebben de verdragen van de IAO geratificeerd waarin wordt opgeroepen om kinderarbeid te verbieden. Daarnaast zijn er Europese wetteksten die kinderarbeid uitdrukkelijk verbieden, al worden die op het terrein die niet altijd nageleefd. Ook hier gaat het dan hoofdzakelijk over regio's waar de landbouw het moeilijk heeft en boerenfamilies niet kunnen overleven zonder kinderarbeid. De EU moet zulke achtergestelde gebieden ondersteunen met onderwijs- en gezondheidsprogramma's, zodat ook hier kinderarbeid overbodig wordt."

We vragen tot slot nog wat in ons land mag en niet mag. Zonder in details te treden over de wetgeving inzake studentenarbeid, antwoordt Botterman dat ook bij ons kinderen die nog onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht geen arbeid mogen verrichten. In België bestaat er een voltijdse leerplicht tot op het ogenblik dat men 2 jaar van het middelbaar onderwijs

achter de rug heeft, dus tot 15 jaar. Vanaf dat ogenblik geldt een deeltijdse leerplicht, tot het einde van het schooljaar waarin men 18 jaar wordt. Wie onderworpen is aan de deeltijdse leerplicht, kan al werken. Het is mogelijk om zo'n jongere een arbeidscontract aan te bieden als student.

In de praktijk doen zich soms problemen voor wanneer bijvoorbeeld eigen kinderen die jonger zijn dan 15 jaar meehelpen op het ouderlijke bedrijf. Dat mag uiteraard. Er is in dat geval geen sprake van verboden kinderarbeid, maar inspecteurs gaan daarin soms een beetje te ver. Ook vriendjes of vriendinnetjes die op het landbouwbedrijf aanwezig zijn, kunnen een beetje meehelpen. Hierbij is het vaak belangrijk om een attest van de ouders te hebben dat hun kinderen in het kader van hun opvoeding op het land- of tuinbouwbedrijf aanwezig kunnen zijn. ■

 www.fao.org/childlabouragriculture

Chris Botterman

hoofd Sociale Zaken
chris.botterman@boerenbond.be

In een bredere context

Boerenbond beseft dat in heel wat landen in de derde wereld kinderen ingezet worden in de landbouw omdat boerenfamilies vaak alleen op deze manier kunnen overleven. Kinderarbeid zomaar verbieden zonder begeleidende maatregelen, zal die families in nog grotere armoede storten. Kinderarbeid in de landbouw moet dan ook in een bredere context gezien worden en globaal aangepakt worden. Ook boeren in derdewereldlanden moeten een behoorlijke prijs krijgen voor hun producten, waardoor kinderarbeid er minder noodzakelijk wordt. Tegelijk moet de drempel voor toegang tot onderwijs, gezondheidshygiëne en gezondheidszorg verlaagd worden, zodat de situatie van de kinderen er sterk kan vooruitgaan. Boerenbond pleit ervoor dat de westerse landen, waaronder de Europese Unie, het voortouw nemen in de ondersteuning en promotie van deze globale aanpak, met de bedoeling om kinderarbeid uiteindelijk geheel uit te roeien, zoals overeengekomen in de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties.

“Kinderen moeten zich kunnen ontplooiën in een veilige omgeving.”